

Germaniya tashqi siyosati tarixi

Jahon iqtisodiyoti va diplomatiya Universiteti huzuridagi Diplomatik akademiya magistranti Shamuratova Risolat Shonazarova

Annotatsiya: Ushbu maqolada Germaniya tashqi siyosati tarixi xususan Germaniyada diplomatik xizmatniung shakllanishi va rivojlanishi haqida soʻz boradi.

Kalit soʻzlar: Gabsburg, Avstriya, Germaniya Konfederatsiyasi, Franko-Prussiya, Zollverein tarmogʻi, Sharqiy Germaniya Sovet Ittifoqi

Abstract: This article deals with the history of German foreign policy, in particular, the formation and development of the diplomatic service in Germany

Key words: Habsburg, Austria, German Confederation, Franco-Prussia, Zollverein network, East German Soviet Union

Аннотация: В данной статье рассматривается история внешней политики Германии, в частности становление и развитие дипломатической службы в Германии.

Ключевые слова: Габсбурги, Австрия, Германская Конфедерация, Франко-Пруссия, сеть Цольферайн, Восточногерманский Советский Союз.

Germaniya tashqi siyosati tarixi 1871 yildan beri diplomatik oʻzgarishlar va xalqaro tarixni oʻz ichiga oladi. 1866 yilgacha Gabsburg Avstriya va uning Germaniya Konfederatsiyasi nemis ishlarida nominal etakchi boʻlgan, ammo Ghenzollern Prussiya Qirolligi qisman oʻzining Brandenburg xoldingi orqali Germaniya Konfederatsiyasi siyosatida ishtirok etish qobiliyati va qobiliyati tufayli nemis ishlarida tobora kuchayib borayotgan ta'sirga ega boʻldi. Zollverein tarmogʻi orqali savdoga ta'sir qilish. Avstriyaning ta'sirini istisno qilish yoki qoʻshish masalasi 1866 yilda Avstriya-Prussiya urushida Prussiyaning gʻalabasi bilan hal qilindi. Germaniyaning birlashishi 1870–71 yillardagi Franko-Prussiya urushi natijasida mumkin boʻldi, bunda Prussiya ortida kichik davlatlar qoʻshildi. Frantsiya ustidan yirik gʻalaba. Germaniya imperiyasi 1871 yilda nemis va haqiqatan ham butun Evropa diplomatik tarixida hukmronlik qilgan Otto fon

Bismark tomonidan 1890 yilda iste'foga chiqishga majbur bo'lgunga qadar tuzilgan

Yangi Germaniya imperiyasi darhol kontinental Evropada hukmron diplomatik, siyosiy, harbiy va iqtisodiy kuchga aylandi, garchi u hech qachon Rossiya imperiyasi kabi katta aholiga ega bo'lmagan.

Buyuk Britaniya dengiz ishlari, xalqaro savdo va moliya sohasida dunyoda hukmronlik qilishda davom etdi. Nemislar imperiya qurishda quvib o'tishga harakat qilishdi, lekin o'zlarini pastlik majmuasini his qilishdi. Bismark Frantsiyani qasos olish istagi uning 1871 yildan keyin Evropada tinchlik va barqarorlik bo'lgan maqsadlarini buzmasligi uchun uni izolyatsiya qilish zarurligini his qildi. 1890 yilda Kayzer Vilgelm II Bismarkni lavozimidan chetlatgach, Germaniya tashqi siyosati beqaror va tobora yakkalanib qoldi, faqat Avstriya-Vengriya jiddiy ittifoqchi va hamkor sifatida qoldi. [1]

Iyul inqirozi paytida Germaniya 1914 yilda Birinchi jahon urushining boshlanishida katta rol o'ynadi. Ittifoqchilar 1918 yilda Germaniyani mag'lub etdi. Versal tinchlik shartnomasi yangi Veymar respublikasi uchun jazo edi

1920-yillarning o'rtalariga kelib Germaniya o'zining zukko diplomatiyasi, ingliz va amerikaliklarning murosaga tayyorligi va Nyu-Yorkdan ko'rsatilgan moliyaviy yordam tufayli o'zining buyuk davlat rolini tikladi. Germaniyaning ichki siyosati 1929 yildan keyin va Buyuk Depressiyaning ta'siridan keyin g'azablandi, bu esa 1933 yilda Adolf Gitler va natsistlar tomonidan bosib olinishiga olib keldi. Ular Italiya va Yaponiya bilan ittifoqchilikda o'ta agressiv tashqi siyosat olib borishdi. 1938 yilda inglizlar va frantsuzlar tinchlanishga harakat qilishdi, bu faqat Gitlerning ko'proq hududga, ayniqsa Sharqda ishtahasini oshirdi. Natsistlar Germaniyasi 1939 yilda Ikkinchi Jahon urushining boshlanishida eng hal qiluvchi rolga ega edi.

1945 yildan beri Germaniya urush davridagi katta vayronagarchilikdan qutulib, yana Evropaning eng boy va qudratli davlatiga aylandi, bu safar u Evropa ishlariga to'liq qo'shildi. Uning asosiy to'qnashuvi G'arbiy Germaniyaga qarshi Sharqiy Germaniya edi, Sharqiy Germaniya Sovet Ittifoqi parchalangunga qadar Sovet Ittifoqining mijoz davlati edi. 1970-yillardan boshlab (G'arbiy) Germaniya ham xalqaro miqyosda yana muhim rol o'ynashga intildi. [2]

1989-1991 yillarda kommunizm parchalanganidan keyin Sharqiy Germaniya Germaniyaga birlashtirildi va Berlin birlashgan davlatning poytaxtiga aylandi. NATO sobiq Sharqiy Germaniyani, shuningdek, SSSRning sun'iy yo'ldoshi bo'lgan Sharqiy Evropaning aksariyat davlatlarini qamrab olgan holda kengaytirildi. Rossiya bilan munosabatlar 2014 - yilda Qrim Ukrainadan tortib olinganidan keyin yomonlashdi. Biroq, Germaniya energiya ta'minotining katta qismi Rossiyaga bog'liq va Rossiya neft va gaz uchun naqd to'lovlarga muhtoj. Donald Tramp prezidentligi davrida (2017–2021) Qo'shma Shtatlar bilan munosabatlar keskinlashgan, ammo Jo Bayden (2021–2021) prezidentligining boshida yaxshilangan.

Tashqi siyosatdagi harbiy rol

1871 yilda Germaniya imperiyasi tashkil etilgandan so'ng, diplomatik munosabatlar Prussiya va Bavariya hukumatlari kabi quyi darajadagi hukumatlar tomonidan emas, balki imperator hukumati tomonidan amalga oshirildi. 1914 yilgacha kansler odatda tashqi siyosat qarorlarida ustunlik qildi va tashqi ishlar vaziri tomonidan qo'llab-quvvatlandi. Kuchli nemis armiyasi imperatorga alohida hisobot berdi va harbiy ittifoqlar yoki urushlar haqida gap ketganda, tashqi siyosatni shakllantirishda tobora ko'proq rol o'ynadi. [3]

Diplomatik nuqtai nazardan, Germaniya diplomatik joylarga birlashtirilgan Prussiya harbiy attashe tizimidan foydalangan, yuqori iqtidorli yosh ofitserlar o'z davlatlarining kuchli, zaif tomonlari va harbiy imkoniyatlarini baholash uchun tayinlangan. Bu zobitlar harbiy rejalashtirishchilarga katta ustunlik bergan juda yuqori sifatli hisobotlarni tayyorlash uchun yaqindan kuzatish, suhbatlar va pullik agentlardan foydalanganlar. [4]

Harbiy shtab tobora kuchayib bordi, urush vazirining rolini kamaytirdi va tashqi siyosat qarorlarida tobora kuchayib bordi. 1871 yildan 1890 yilgacha imperator kansleri bo'lgan Otto fon Bismark tashqi siyosiy ishlarga harbiy aralashuvdan g'azablangan edi - masalan, 1887 yilda harbiylar imperatorni Rossiyaga urush e'lon qilishga ko'ndirishga urindilar; ular Avstriyani ham Rossiyaga hujum qilishga undadilar. Bismark hech qachon armiyani nazorat qilmagan, lekin u qattiq shikoyat qilgan va harbiy rahbarlar orqaga chekingan. 1905-yilda, Marokash ishi xalqaro siyosatda qizg'in pallaga kirganida, Germaniya Bosh shtab boshlig'i Alfred fon Shliffen Fransiyaga qarshi profilaktik urushga chaqirdi. 1914 yil iyul inqirozining keskin pallasida Bosh shtab boshlig'i Helmut

fon Moltke imperator yoki kanslerga aytmasdan, Avstriya-Vengriya hamkasbi Frans Konrad fon Xyotendorfga darhol Rossiyaga qarshi safarbar qilishni maslahat berdi. Birinchi jahon urushi davrida feldmarshal Pol fon Hindenburg va general Erich Ludendorff tobora ko‘proq tashqi siyosatni belgilab oldilar, imperator bilan bevosita hamkorlik qildilar va haqiqatan ham uning qarorlar qabul qilishini shakllantirdilar - kansler va fuqarolik amaldorlarini zulmatda qoldirdilar. Tarixchi Gordon A. Kreygning ta'kidlashicha, 1914 yilda urushga kirishda muhim qarorlar "askarlar tomonidan qabul qilingan va ularni qabul qilishda ular siyosiy fikrlarga deyarli to‘liq e’tibor bermaganliklarini namoyish etganlar"[5].

**Triple Alliance (1913 yil - konfiguratsiya, qizil rangda ko‘rsatilgan)
Frantsiyani izolyatsiya qilish uchun qurilgan.**

Bismarkning 1871 yildan keyingi tashqi siyosati tinchlikparvar edi. Germaniya qanoatlantirdi - uning asosiy maqsadi tinchlik va barqarorlik bo‘lishi uchun hamma narsa bor edi. Biroq, 1871 yilda Germaniya Elzas va Lotaringiya provinsiyalarini qo‘shib olgandan so‘ng, Frantsiya bilan tinchlik munosabatlari qiyinlashdi . Nemis jamoatchiligi Frantsiyani tahqirlashni talab qildi va armiya uning ko‘proq

himoyalangan chegaralarini xohladi. Bismark istamay taslim bo‘ldi - frantsuzlar hech qachon unutmaydi yoki kechirmaydi, deb hisobladi, shuning uchun viloyatlarni ham olishi mumkin. Germaniyaning tashqi siyosati chiqish yo‘q tuzoqqa tushib qoldi. "O‘tmishga qaraganda , Elzas-Lotaringiyaning anneksiya qilinishi fojiali xato bo‘lganini ko‘rish oson ." [6] [7] Anneksiya amalga oshirilgandan so‘ng, mantiqiy bo‘lgan yagona siyosat Frantsiyani kuchli ittifoqchilarga ega bo‘lmagani uchun izolyatsiya qilishga urinish edi. Biroq, Frantsiya Rossiya bilan do‘stlashganda Berlining rejalarini murakkablashtirdi. 1905 yilda Germaniyaning Rossiya bilan ittifoq tuzish rejasi amalga oshmadi, chunki Rossiya Frantsiyaga juda yaqin edi.

Uch imperator ligasi (Dreikaisersbund) 1872 yilda Rossiya, Avstriya va Germaniya tomonidan imzolangan. Unda respublikachilik va sotsializm umumiy dushman ekanligi va uch kuch tashqi siyosatga oid har qanday masalalarni muhokama qilishlari aytilgan. Bismark Fransiyani yakkalanib qolishi uchun Rossiya bilan yaxshi munosabatlarga muhtoj edi. 1877-1878 yillarda Rossiya Usmonli imperiyasi bilan g‘alabali urush olib bordi va unga San-Stefano shartnomasini kiritishga harakat qildi . Bu, ayniqsa, inglizlarni xafa qildi, chunki ular uzoq vaqtdan beri Usmonli imperiyasini saqlab qolish va Bosfor bo‘g‘ozini Rossiya tomonidan bosib olinishini oldini olish bilan shug‘ullanishgan . Germaniya Berlin Kongressiga mezbonlik qildi (1878), unda mo‘tadil tinchlik kelishuviga erishildi. Ruminiya qiroli Kerol I nemis shahzodasi bo‘lsa-da, Germaniya Bolqon yarim orolidan bevosita manfaatdor emas edi, u asosan Avstriya va Rossiyaning ta'sir doirasi edi.

Research Science and
Innovation House

1914 yildagi Ikkilik ittifoq, ko‘k rangda Germaniya va qizil rangda Avstriya-Vengriya

Avstriya-Vengriya bilan ikki tomonlama ittifoq (1879) [[tahrirlash](#)]

Asosiy maqola: Ikkilik ittifoq (1879)

1879 yilda Bismark Berlin Kongressida erishilgan kelishuvdan qoniqmagan Rossiyadan hujum sodir bo‘lgan taqdirda o‘zaro harbiy yordam ko‘rsatish maqsadida Germaniya va Avstriya-Vengriyaning ikki tomonlama ittifoqini tuzdi. Ikkilik ittifoqning tashkil etilishi Rossiyani yanada murosachi pozitsiyani

egallashiga olib keldi va 1887 yilda Germaniya va Rossiya o'rtasida qayta sug'urtalash shartnomasi imzolandi: unda ikki davlat o'zaro harbiy yordamga kelishib oldilar. Frantsiya Germaniyaga hujum qildi yoki Avstriya Rossiyaga hujum qilgan taqdirda. Rossiya o'z e'tiborini Sharqqa Osiyoga qaratdi va keyingi 25 yil davomida Evropa siyosatida deyarli faol emas edi. 1882 yilda Italiya ikki tomonlama ittifoqqa qo'shildi va uchlik ittifoq tuzdi. Italiya Shimoliy Afrikadagi manfaatlarini Fransiyaning mustamlakachilik siyosatidan himoya qilmoqchi edi. Germaniya va Avstriyaning qo'llab-quvvatlashi evaziga Italiya Frantsiya harbiy hujumida Germaniyaga yordam berishga majbur bo'ldi.

1914 yilda Germaniya koloniyalari va protektoratlari
Germaniya mustamlaka imperiyasi

Uzoq vaqt davomida Bismark chet eldagi mustamlakalarni qo‘lga kiritish orqali Germaniyaga "quyoshda joy" berish haqidagi keng jamoatchilik va elita talablarini berishdan bosh tortdi.

1880 yilda Bismark taslim bo‘ldi va xorijda bir qancha koloniyalar nemis xususiy tadbirkorlik korxonalarida asosida barpo etildi. Afrikada bular Togo, Kamerun, Germaniya janubi-g‘arbiy Afrikasi va Germaniyaning Sharqiy Afrikasi edi; Okeaniyada ular Germaniya Yangi Gvineyasi, Bismark arxipelagi va Marshall orollari edi. Aslida, Bismarkning o‘zi 1885 yildagi Berlin konferentsiyasini boshlashga yordam bergan.

Ushbu konferentsiya "Afrika uchun kurash" va "Yangi imperializm" uchun turki bo‘ldi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. ↑ Jeyms Stoun, "Bismark va Frantsiyaning saqlanishi, 1873-1877". Kanada tarix jurnali 29.2 (1994): 281-304.
2. ^ Blumenau, Bernhard (2014). Birlashgan Millatlar Tashkiloti va Terrorizm. 1970-yillarda Germaniya, ko‘p tomonlama va terrorizmga qarshi harakatlar . Basingstoke: Palgrave Makmillan. p. 201. ISBN 978-1-137-39196-4.
3. ^ Gordon A. Kreyg, Prussiya armiyasining siyosati 1640-1945 (1955) 255-98.
4. ^ Jeyms Stoun, "Bismark Germaniyasidagi josuslar va diplomatlar: harbiy razvedka va Tashqi ishlar vazirligi o‘rtasidagi hamkorlik, 1871-1881". Journal of Intelligence History (2014) 13#1 bet: 22–40.
5. ^ Kreyg, 268-70, 283, 293-betlar. Iqtibos 294-bet.
6. ^ Jorj O. Kent (1978). Bismark va uning davri . Janubiy Illinoys UP. p. 79. ISBN 9780809308590.
7. ^ Shuningdek qarang: Volker Ullrich (2015). Bismark . p. 57. ISBN 9781910376249.va Kristofer M. Klark (2006). Temir qirolligi: Prussiyaning yuksalishi va qulashi, 1600-1947 . p. 553. ISBN 9780674023857.
8. ^ Jon Keyger, Frantsiya va 1870 yildan beri dunyo (2001) 111-117-betlar.
9. ^ Styuart Miller, "Bismark va xalqaro munosabatlar 1871-90". Zamonaviy Evropa tarixini o‘zlashtirishda (1997) 200-209-betlar.